

DAŇOVÁ SOUSTAVA

Daň je:

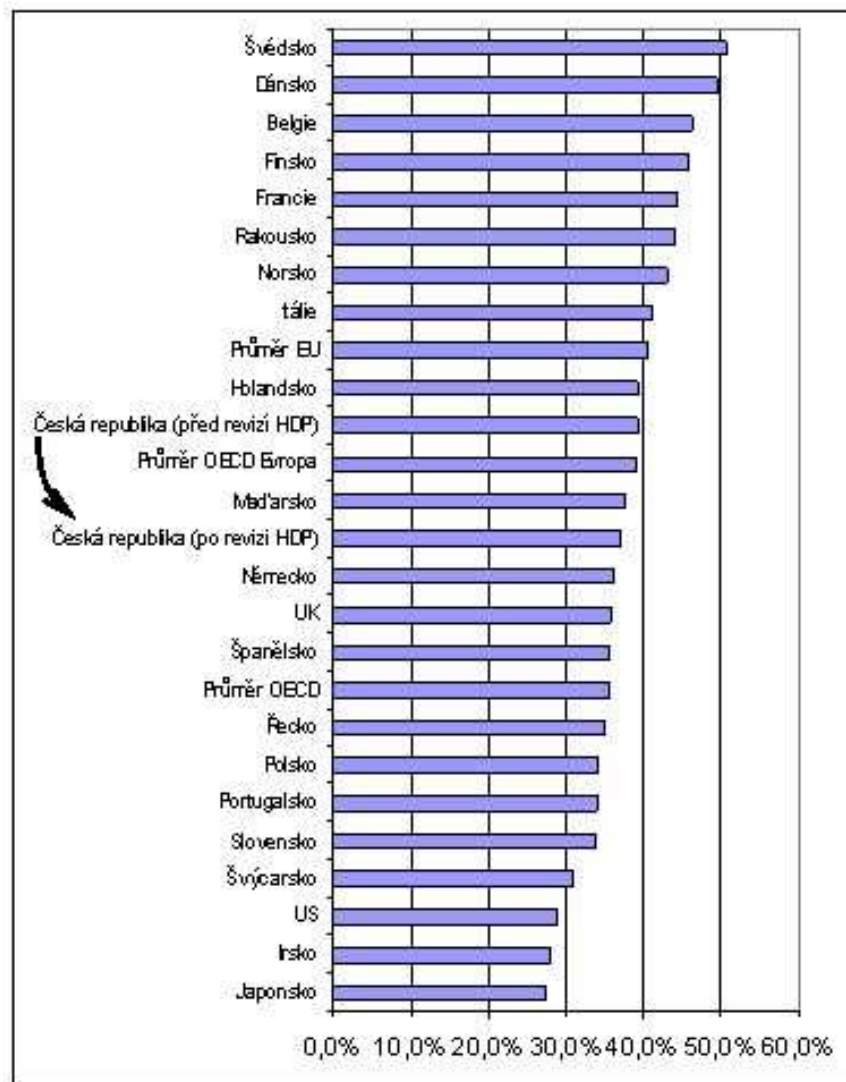
- povinná
- nenávratná
- neekvivalentní
- pravidelně se opakující
- zákonem stanovená platba do veřejného rozpočtu

Daňová pravomoc

Celková daňová povinnost

Daňová kvóta

Graf: Česká republika v mezinárodním srovnání podle daňové kvóty

Pramen: OECD Revenue Statistics 2003 a propočty MF

Náležitosti daně:

zdaňovací období

subjekt daně

- poplatník daně (u přímých daní je poplatník daně většinou totožný s plátcem daně)
- plátce daně (má ze zákona povinnost za poplatníka daň vypočítat, vybrat a odvést vybranou nebo sraženou daň od jiných subjektů)

předmět daně

- příjem
- majetek
- spotřeba výrobků a služeb

způsob výpočtu základu daně

sazba daně

- pevná – v absolutní částce na jednotku základu daně (SD - na měrnou jednotku)
- procentní – (proporcionální) – sazba se nemění, když se mění výše základu daně (daň z příjmu právnických osob)
- progresivní – sazba roste s růstem základu daně (DPFO)
- regresivní, kdy daň klesá s růstem základu daně

Nezdanitelné minimum ze základu daně (daň z příjmů FO)

Co není předmětem daně

Osvobození od daně

Slevy na dani

Způsob placení daně

- jednorázově
- zálohami s následným vyrovnáním
- splátkami již vyměřené daně

Splatnost daně

Místo výběru daně

Daňové příjmy v ČR

Přímé

- *z příjmů*
 - DPFO
 - DPPO
- *majetkové*
 - z nemovitostí
 - silniční
 - dědická
 - darovací
 - z převodu nemovitostí

Nepřímé

- *univerzální*
 - DPH
- *specifické*
 - spotřební daně

Zvláštní

- ekologické

Daňový kalendář na 2. čtvrtletí pro rok 2005

DUBEN		
PO 11.	spotřební daň	splatnost daně za únor
PÁ 15.	daň silniční	záloha na daň za 1.čtvrtletí
PO 25.	spotřební daň	daňové přiznání za březen daňové přiznání k uplatnění nároku na vrácení spotřební daně z topných olejů a zelené nafty za březen (pokud vznikl nárok)
	daň z přidané hodnoty	daňové přiznání a daň za 1.čtvrtletí a za březen souhrnné hlášení za 1.čtvrtletí
KVĚTEN		
ÚT 10.	spotřební daň	splatnost daně za březen
ST 25.	spotřební daň	daňové přiznání za duben daňové přiznání k uplatnění nároku na vrácení spotřební daně z topných olejů a zelené nafty za duben (pokud vznikl nárok)
	daň z přidané hodnoty	daňové přiznání a daň za duben
ÚT 31.	daň z nemovitostí	splatnost celé daně (poplatníci s daňovou povinností do 1 000 Kč včetně) splatnost 1.splátky daně (poplatníci s daňovou povinností vyšší než 1 000 Kč s výjimkou poplatníků samostatně provozujících zemědělskou výrobu a chov ryb - dále jen "samostatně hospodařící rolníci")
ČERVEN		
ČT 9.	spotřební daň	splatnost daně za duben
ST 15.	daň z příjmů	pololetní a čtvrtletní záloha na daň
PO 27.	spotřební daň	daňové přiznání za květen daňové přiznání k uplatnění nároku na vrácení spotřební daně z topných olejů a zelené nafty za květen (pokud vznikl nárok)
	daň z přidané hodnoty	daňové přiznání a daň za květen
ČT 30.	daň z příjmů	přiznání k dani a daň za rok 2004
	daň z nemovitostí	splatnost 2.splátky daně (poplatníci s daňovou povinností vyšší než 1 000 Kč s výjimkou samostatně hospodařících rolníků)

Zdroj: Ministerstvo financí ČR

Daňové úniky:

- legální
- nelegální

Daňová soustava:

- **důchodové daně**
 - nejmladší daně
 - obsahují sociální prvky, od kterých je postupně upouštěno
 - záporná důchodová daň
- **spotřební daně**
 - nerespektují důchodovou situaci dlužníka
 - v současné době jsou zařazeny především z fiskálních důvodů – jsou stabilním příjmem
- **majetkové daně**
 - jsou historicky nejdéle využívaným typem daní
 - využívají se z důvodu stability jejich výnosu, ačkoliv výnos je minimální
 - u majetkových daní je zpravidla nemožný daňový únik
 - nerespektují důchodovou situaci poplatníka daně

Společné rysy daňových reforem

- princip spravedlnosti, efektivnosti daní a jednoduchosti a průhlednosti daňového systému
- snižovat daňové zatížení, snížit daňovou kvótu
- zároveň zajistit, aby neklesal daňový výnos
- snížit intenzitu zdanění podnikové sféry
- u individuální důchodové daně snížit počet pásem progresu
- posílit využívání nepřímých spotřebních daní
- přejít na využívání univerzálních daní
- osamostatnit financování sociálního zabezpečení v rámci samostatného parafiskálního fondu
- omezit přerozdělování v rozpočtové soustavě
- omezovat možnosti daňových úniků a obcházení daňových zákonů

DISTRIBUČNÍ SPRAVEDLNOST

Spravedlnost se v daňové teorii:

- schopnost platit daň – každý subjekt by měl přispívat k financování veřejných statků podle své platební schopnosti
- užitek ze zdanění – jednotlivec má platit takovou daň, která je rovna užitku ze zdanění v podobě různých veřejných statků, které pro něj stát zabezpečuje

princip vertikální spravedlnosti

- poplatník s větší schopností platit daň, tzn. bohatý subjekt, by měl platit větší daň než poplatník s nižší schopností platit daň

princip horizontální spravedlnosti

- poplatníci se stejnou schopností platit daň platí stejně velikou daň, a to bez ohledu na pohlaví, rasu, věk apod.

DISTRIBUČNÍ DŮSLEDKY DANÍ

Lorenzova křivka – měří rozdělování příjmů před zdaněním a po něm.

DAŇOVÉ BŘEMENO

Daňové břemeno = daň + nadměrné daňové břemeno + administrativní náklady

- *nedistorzní daně* – paušální daně - nedochází k substituci, má pouze důchodový efekt (např. DPH)
- *daně distorzní* - snižují disponibilní důchod poplatníků – tzn. způsobují důchodový efekt, ovlivňují i jednání poplatníka a způsobují i tzv. substituční efekt.

DŮCHODOVÝ A SUBSTITUČNÍ EFEKT DANĚ

- **Důchodový efekt** – každá daň se platí z příjmu poplatníka daně, snižuje tak jeho důchod, snižuje jeho rozpočtové omezení.
- **Substituční efekt** – je spojen se substitucí poplatníka daně na méně zdaněný faktor, se změnou preferencí poplatníka daně v závislosti na změně mezního užitku.

Substituční efekt způsobuje určitou újmu:

- a) poplatníku daně – ztráta času, pocit menšího užitku z výrobku, finanční ztrátu apod.
- b) státu – neboť ten vybere menší objem daňového výnosu

Administrativní náklady jsou:

- tzv. **přímé administrativní náklady** – přímo spojené se správou a výběrem daní, jsou tím vyšší čím je v daňovém systému více druhů daní, více úlev, výjimek apod. Patří sem i náklady soudů při řešení trestných činů u daňových úniků apod.
- tzv. **nepřímé administrativní náklady** – náklady soukromého sektoru, které souvisejí s vypočtením daňové povinnosti a zaplacením daně. Tyto jsou několikanásobně vyšší než přímé administrativní náklady

DAŇOVÝ PŘESUN

- dopředu – tzn. např. na odběratele, spotřebitele (vyšší prodejní cena)
- dozadu – tzn. na dodavatele, výrobce (nižší dohodnuté nákupní ceny)
- zároveň dopředu i dozadu – část se přesune na dodavatele a část na odběratele

Daňový přesun může být:

- a) částečný
- b) plný (tzn. 100 %)
- c) nulový
- d) více než 100 % - např. při monopolní struktuře trhu se cena zvýší o větší částku než je daň

Doporučuje se (Ramseyovo daňové pravidlo), aby byly uvaleny největší daně na takové vstupy a výstupy, u kterých nabídka a poptávka je co nejméně cenově elastická.